גיד הנשה פרק שביעי חולין צא.

מסורת הש"ס

א) פסחים פג: [נקמן נב:], ב) [פסחים סט נקמן נב:], ג) [תוספתא פ"ז] לעיל פב: נקמן נ"ו, ד) [לעיל פא.], ה) לעיל פב: [ופ"ז], ו) כ"ז סט, ז) [תוספתא פ"ז ה"ב ותוספתא דמכות פ"ג ה"ד] לעיל פג., ח) [תוספתא פ"ז ה"ב ותוספתא דמכות פ"ג ה"ד] לקמן נ"ו., ט) הוריות יב. קדושין כח: [לקמן קלד:], י) [לקמן נ"ו:], כ) כ"ז כה: [תוספתא דש"ז פ"ג ה"ח], ל) [יומא ל:], מ) ל"ל שנח מדני ביעקב, נ) בע"י ליתא והכן אבל כילקוט גרס מפי דמכות ותנות טנח דמכות ותכן טנות טנח פרש לכן וכי והכן כו'], ס) [תוספתא יב.], ע) [סנהדרין נט:], פ) [כרכות מג: פסחים קיב:], צ) [לעיל פג. ד"ה כא המתיב], ק) [כרכות נד: ע"ש],

תורה אור השלם

1. ולא תותירו ממנו עד בקר והנותר ממנו עד בקר באש תשרפו: שמות יב י
2. וירא כי לא יכל לו וינגע בכף ירכו ותקע כף ירך יעקב בהאבקו עמו:
בראשית לב כו
3. יי ארך אפים וגדל כח ונקה לא ינקה יי בסופה ובשערה דרכו וענן אבק רגליו: נחום א ג
4. חדלו גבורי בבל להלחם ישבו במצדות נשתה גבורתם היו לנשים הציתו משכנותיה נשברו בריחיה: ירמיהו נא ל
5. דבר שלח אדני ביעקב ונפל בישראל:
ישעיהו ט ז
6. וירא יוסף אתם את בנימין ויאמר לאשר על ביתו הבא את האנשים הביתה וטבח טבח והכן כי אתי יאכלו האנשים בצהרים: בראשית מג טז
7. ויותר יעקב לבדו ויאבק איש עמו עד עלות השחר: בראשית לב כה

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ומיתים עליו וכו' הקולית ודבוק נה: (ב) ר"ה כא המתיב וכו' מספקא לן אם יהיה מעכו: (ג) ד"ת ולרבי יהודה וכו' אין בין שניהם אלא טיט. נ"ב ר"ל אחמד יש טיט וכשני אין טיט אבל אם אין בכל אחד טיט אין מלטרפין אפי' למלקות אחד כן פי' רש"י לעיל דף פג:

רבינו גרשום

לא צריכא אלא לשמנו. כלומר מה דאמרי הגידין ישרשו לששה עשר לשמנו לא שדי ליה דמותר לא אכיל ליה דישראל קדושים נהגו בו איסור: דבינא אמר לא נצרכא (אלא) כדרב יהודה אמר שמואל (לא) [כדר] שני גידים הן כו'. כלומר מה דאמרי ישרשו לששה עשר זהו חיצון דאסור ואין חייבין עליו. לא שדי ליה דאין חייבין עליו ולא אכיל דאסור הלכך ישרשו לששה עשר: דאי הנא סבר לה כאידך דר' יהודה כו'. כלומר דלעולם מספקא ליה דתניא לא תותירו ממנו עד בקר כו' כדפרשינן לעיל בס' אותו ואת בנו: פשיטא דתרוייהו לאיסורא כו'. כלומר שתי ירכות של ימין משתי בהמות ולו' יהודה איצטריך דאמר אין גיד הנשה נוהג אלא בשל ימין: המיומנת שבירך. כלומר שהוא ימין: כאדם שחובק את חבירו כו'. כלומר ידו של שמאל מגעת לכף ירך ימין: טופלו לימינו כו'. כלומר ל) והוא עשק כשבא לקראתו טופלו לימינו והוא ירך ימינו כנגד יד ימינו ונשקו בו: כתלמיד חכם נדמה לו. והלך יעקב לשמאל רבו והיה ימין ירכו ירכו של יעקב בצד שמאלו ונשקו המלאך ביד שמאלו בימין ירכו של יעקב: שנשה ממקומו. כלומר הגיד נשה ממקומו: כמאן דאמר גיד הנשה נאסר לבני נח. כלומר כו' יהודה דמתני' עד עלות השחר מכאן לתלמיד חכם. כלומר בלילה שלט בו ביום לא שלט בו:

ל) נראה ד"ל וכן יעקב כשבא לקראתו המלאך טופלו לימינו והיא ירך ימינו וכו'.

עין משפט נר מצוה

ג א ב מרי' פ"ח מהל' מלכלות אסורות הלי' ה סמג לאוין קלט עוש"ע י"ד סי' סה סעיף ח:
יד ג מרי' פי"ב מהל' רוצח ושמירת נפש הלי' ז סמג עשין עט עוש"ע י"ד סי' קנג סעיף ג:
טו ד מרי' פ"ו מהלכות פ"מ הלי' ה עוש"ע י"ד סי' רמב סעיף ח:
טז ה מרי' פ"ה מהל' דעות הלי' ט:

מוסף רש"י

שני גידין הן. כיון פנימי. זה גיד הגדול המתוח על פני כל אורך הירך, ופנימי קרי ליה שהוא כלפי פנימי של ירך, לד הרואה את הירך הסנית (פסחים פג:). סמוך לעצם. עם הקולית המתוח נבוקא דלטמא ונס יוצא מבוקא דלטמא ומתמה אגל אותו עצם על פני כל אורך הירך שאסור (שם). וחייבין חיצון. זה גיד קלר הניתן בסוף הסופי לרחבו, ומלון קרי ליה על שם שהוא מוטל לגד חילון של ירך, לד הרואה את הפחיר הסמוך לבשר, שמובלע בבשר (שם). אסור. מדרבנן, ואין חייבין עליו. כדמפרש בעמוד אחר על כף הירך, הוא דפשיט כמולים ירך והייט פנימי אגל חילון לא (שם). אכל מזה כזית ומזה כזית. מפני גיד הנשה של שתי ירכות של בהמה אחת (לעיל פב:). אלא ארבעים. ר' יהודה לעמיה דאמר אינו נוהג אלא אחת (שם ולקמן צז:). הבה את זה וחזר והבה את זה. מי אלא שהתם אחר גיעה שלשה חדשים ויותר הולדה, דפק בן תשעה לאחרון ודפק בן שבעה לאחרון וכשנגל הבה את האחד ומצר והכה את חבירו (לעיל פב:). כשתי התרלאות. דהיינו לה כל חדא התרלאת ספק (מכות מז:). חייב. שהרי אחד מהם ודאי, קפגר התרלאת ספק שהה כתרלאה הוחלו ומתה נפשן עוכר והכהו (יבמות קא:). בבת אחת. שתבטן ומקל בהכאה אחת (שם) לו: הרים שתי ידיו והכה זה באחת חה באחת (לעיל פב:). לו: בהתרלאה אחת בתון כדי דבור, דהיינו לה התרלאת ודאי, דמתה נפשן חד מנייהו אבוהו (מכות מז:). חייב. דבהתרלאת ודאי התרו בו אל תכה שהיהם שבמכה זו אתה מתחייב (יבמות שם). בזה אחר זה פטור. דאיכא שתי התרלאות וכל חדא וחדא היה התרלאת ספק (שם). לא תותירו ממנו עד בקר וגו'. נאם תצרוהו, עשה הוא ולא שיתקן לעשה אין לוקין עליו והתותיר בשפת פטור (לעיל פב:). בא הכתוב ליתן עשה אחר לא תעשה. אם תותיר ושרפל על לאו בלא תשרפנו, נתקו הכתוב בעשה זה מעונגן של שאר לאוין, לומר זה עגנו יתקנת עבירתו שיפרפנו (שבועות נ:) ומשמע שזה עגנו של לאו, שאם היתירו ישרפנו ויעבור (מנחות נב:) שהשאה האמור אחרי מקנתו ויפרפנו על עבירת הלאו (מכות ד:). לומר שאין לוקין עליו. כל לאו שניתן לעשה אין לוקין עליו, דמשמע זו היא מקנתו אם תעבור על הלאו הזה עשה וזאת והיעלל. ועוד דלא דמי לאלו דמסיימה שהמלקות נסמך לו (פסחים פד:). עשמת דגא הכתוב, הא לאי הכי לקי, אע"ג דהתרלאת ספק היא, דכל אימת דאתחזי כיה מלי אתר אמתי לגיעה הוא (לעיל פב:). לא מן השם הוא זה. לא מעשם זה הוא פטור (שם) לא מעשם זה המלקות בטל בו, אבל כל עצמי אין בו מלקות לפי שאין בו מעשה (שבועות ג:) כלומר טעם זה אינו מן הטיקר (סנהדרין סג:) אין טעם זה עיקר, דלאו שניתן לעשה אין לוקין עליו, אלא מפני מה המותיר אינו לוקה לפי שהוא לאו שאין בו מעשה (מכות ד:) יפה לו ולא אבל אמלאי נעשה ניתר (לעיל פב:). אבל ב' גידין מב' ירכות. של שתי בהמות, ומתקנו שתי בהמות שמע מינה בזמינות קאמר בהכאה כר' יהודה ס"ל דאין נוהג אלא בחתם, ומתה אפשרי דס"ל בר' יהודה דזימנין דאתחזי לגיעה הוא. אלא דלא מהיא דהיכן הגיד הנשה שבירכות (קדושין כא:). מתכרכו לעיבוד שכיבים לימינו של יעקב, שאם יגלה הענין לאיתנו ישלם יעקב ידו ימינו ויתמה בו (ע"ז כה:). הרי זה בור. אפילו כדרך אדם

רב אשי אמר לא נצרכא אלא לשמנו של גיד. לא קאי אדרב אסקלא דמתיבי לה כי' יהודה ולפי מה שאמר לקמן דלר' יהודה שמנו של גיד אפילו מדרבנן שרי לא אמרינן אלא כרבי מאיר והא דלא קאמר רב אשי אליבא דר"מ משום דבברייתא דמייתי לא הוזכר בה ר"מ וכן רבינא דמוקי לה בגיד המיון דהוי מדרבנן לכאורה לא אתי כרבי יהודה דלקמן מפיק לה מהיכן דפשיט ליה בכוליה ירך לאפוקי חיצון דלא דרבי יהודה דריש היכן המיומנת שבירך אם לא נאמר דתרתי שמעת מינה דבלאו הכי דריש ליה לקמן (דף נו:) לדרשה אחריתי ומימא דכולהו מפיק מינה: **אלא** אי אמרת ספוקי מספקא ליה בו'. ולא בעי לאוקומי הוא התרלאת ספק כי היכי דלא נפשוט בעיא דאכל שני זיתי אלב בהעלם אחד דס"ם אותו ואת בנו (לעיל דף פב:): **כמאן** דאמר גיד הנשה נאסר לבני נח. וא"ת דילמא לא נאסר ואפילו הכי היו מקיימין כמו שמיטה דקאמר ליה פרע להם בית השמיטה וי"ל מדקאמר והכן משמע דבלאו הכי לא משתרי אי נמי פרע להו בית השמיטה היינו נחיכה שנעשוו על הנחיכה:

מכאן לתלמיד חכם שלא יצא יחידי בלילה. אומר ר"ת דדוקא נקט תלמיד חכם משום דמזיקין מתקנאים בהם כדאמרינן פ"ג בריכין שימור מלך ות"ח ותמן הא דאמרן כרים פסחים (דף כ.) לעולם יכנס אדם בכי טוב כו' דמשמע כל אדם מדלא נקט תלמיד חכם התם מייבי כרחוק מן העיר מפני המכשולות והליסטים: מהכא

רב אשי אמר לא נצרכא אלא לשמנו ל) דתניא א) שמנו מותר וישראל קדושים נהגו בו איסור רבינא אמר לא נצרכא אלא לכדרב יהודה אמר שמואל ג) דאמר רב יהודה אמר שמואל ב) שני גידין הן פנימי סמוך לעצם אסור ואין חייבין עליו חיצון סמוך לבשר אסור ואין חייבין עליו ת"ש ג) אכל מזה כזית ומזה כזית סופג שמונים רבי יהודה אומר אינו סופג אלא ארבעים אי אמרת בשלמא מיפשט פשיטא ליה שפיר אלא אי אמרת ספוקי מספקא ליה הויא לה התראת ספק ושמעינן ליה לרבי יהודה דאמר התראת ספק ד) לא שמה התראה ה) דתניא הבה את זה וחזר והבה את זה קלל את זה וחזר וקלל את זה הבה שניהם בבת אחת או שקלל שניהם בבת אחת חייב רבי יהודה אומר בבת אחת חייב בזה אחר זה פטור האי תנא סבר לה כאידך תנא דרבי יהודה דאמר התראת ספק שמה התראה ו) דתניא ז) לא תותירו ממנו עד בקר וגו' בא הכתוב ליתן עשה אחר לא תעשה לומר שאין לוקין עליו פליגי דתרוייהו לאיסורא ולרבי יהודה איצטריך ש"מ מיפשט פשיטא ליה ש"מ ואי פשיטא ליה אמאי סופג מ' ותו לא לילקי פ' הכא במאי עסקינן כגון דלית בו כזית ט) דתניא אכלו ואין בו כזית חייב רבי יהודה אומר עד שיהא בו כזית וטעמא מאי י) אמר רבא אמר קרא הירך המיומנת שבירך ורבנן י) ההוא דפשיט איסוריה בכוליה ירך לאפוקי חיצון דלא וריב"ל אמר אמר קרא ז) בהאבקו עמו כאדם שחובק את חבירו וידו מגעת לכף ימינו של חבירו רבי שמואל בר נחמני אמר כעובד כוכבים נדמה לו כ) דאמר מר ז) ישראל שנטפל לו עובד כוכבים בדרך טופלו לימינו רב שמואל בר אחא קמיה דרב פפא משמיה דרבא בר עולא אמר כת"ח נדמה לו דאמר מר ל) המהלך לימין רבו הרי זה בור ורבנן מאחוריה אתא ונשייה בתרוייהו ורבנן האי בהאבקו עמו מאי דרשי ביה מבעי ליה לכאידך דר' יהושע בן לוי דאמר ר' יהושע ב"ל מלמד שהעלו אבק מרגלותם עד בסא הכבוד כתיב הכא בהאבקו עמו וכתיב התם ז) ועגן אבק רגליו ואמר רבי יהושע בן לוי למה נקרא שמו גיד הנשה שנשה ממקומו ועלה וכן הוא אומר ז) נשתה גבורתם היו לנשים אמר ר' יוסי ברבי חנינא מאי דכתיב ז) דבר מ) שלח ביעקב ונפל בישראל דבר שלח ביעקב ונפל בישראל שפשט איסורו בכל ישראל ואמר רבי יוסי ברבי חנינא מאי דכתיב ז) וטבוח טבח מ) והכן פרע להן בית השחיטה והכן טול גיד הנשה בפניהם כמ"ד גיד הנשה נאסר לבני נח ז) ויותר יעקב לבדו אמר רבי אלעזר שנשתייר על פכין קטנים מ) מכאן לצדיקים שחביב עליהם ממונם יותר מגופם וכל כך למה מ) לפי שאין פושטין ידיהן בגזל ויאבק איש עמו עד עלות השחר אמר רבי יצחק מ) מכאן לת"ח מ) שלא יצא יחידי בלילה רבי אבא בר כהנא אמר מהכא

הגה

אם יקוס עליו וכיכך הסמוכה לו נגע: **טופלו לימינו.** מחבירו לימין: **כת"ח נדמה לו.** וחלק לו יעקב כבוד כאילו הוא רבו וטופלו לימינו כדי שיהא יעקב לשמאל המלאך: **ה"ז בור.** אין בו חכמת דרך ארץ: **ורבנן.** דפליגי אדרבי יהודה ואמרי בתרוייהו קסברי מאחוריה אתא ונשייה בתרוייהו הכהו בשתיהם על שנשו ממקומם ועלו: **האי בהאבקו מאי דרשת ביה.** למה לי למכתביה כלל אי לאו למימרא דכדרך הנאבקים נגע בו: **נשה נגורתם.** קפלה גבורתם: **היו לנשים.** חלשים כנשים: **דבר הנשלח ביעקב נפל בישראל.** ככל ישראל: **ופרע להן בית השחיטה.** שלא יאמרו בשר שלא נשחט לפי שבני יעקב שומרי מצות היו דלף על פי שלא נתנה תורה מקובלין היו מאבותיהם: **כמאן דאמר.** כמתניתין (לקמן דף ק:) גיד הנשה נאסר להם כעובדי בני נח: **שנשתייר על פכים קטנים.** דכל כלים החשובים ומקנה כבר העבירן את נחל יבק כדכתיב לעיל מינה ויעבר את כל אשר לו והוא נשאר על פכין קטנים שלא הספיק להעביר ותסחה לו: מדקאמר עד עלות השחר שמע מינה לא ניתנה רשות למזיק להזיק כיוס לפיכך לא הולכך שמירה: **מכאן לתלמיד חכם כו'.** שהרי יעקב נשאר יחידי והוזק: הגה

ל) דתניא ג) שמנו מותר וישראל קדושים נהגו בו איסור. כלומר מה דאמרי הגידין ישרשו לששה עשר לשמנו לא שדי ליה דמותר לא אכיל ליה דישראל קדושים נהגו בו איסור: דבינא אמר לא נצרכא (אלא) כדרב יהודה אמר שמואל (לא) [כדר] שני גידים הן כו'. כלומר מה דאמרי ישרשו לששה עשר זהו חיצון דאסור ואין חייבין עליו. לא שדי ליה דאין חייבין עליו ולא אכיל דאסור הלכך ישרשו לששה עשר: דאי הנא סבר לה כאידך דר' יהודה כו'. כלומר דלעולם מספקא ליה דתניא לא תותירו ממנו עד בקר כו' כדפרשינן לעיל בס' אותו ואת בנו: פשיטא דתרוייהו לאיסורא כו'. כלומר שתי ירכות של ימין משתי בהמות ולו' יהודה איצטריך דאמר אין גיד הנשה

מ) לפי שאין פושטין ידיהן בגזל ויאבק איש עמו עד עלות השחר אמר רבי יצחק מכאן לת"ח שלא יצא יחידי בלילה רבי אבא בר כהנא אמר מהכא ל) נראה ד"ל וכן יעקב כשבא לקראתו המלאך טופלו לימינו והיא ירך ימינו וכו'.

ל) דתניא ג) שמנו מותר וישראל קדושים נהגו בו איסור. כלומר מה דאמרי הגידין ישרשו לששה עשר לשמנו לא שדי ליה דמותר לא אכיל ליה דישראל קדושים נהגו בו איסור: דבינא אמר לא נצרכא (אלא) כדרב יהודה אמר שמואל (לא) [כדר] שני גידים הן כו'. כלומר מה דאמרי ישרשו לששה עשר זהו חיצון דאסור ואין חייבין עליו. לא שדי ליה דאין חייבין עליו ולא אכיל דאסור הלכך ישרשו לששה עשר: דאי הנא סבר לה כאידך דר' יהודה כו'. כלומר דלעולם מספקא ליה דתניא לא תותירו ממנו עד בקר כו' כדפרשינן לעיל בס' אותו ואת בנו: פשיטא דתרוייהו לאיסורא כו'. כלומר שתי ירכות של ימין משתי בהמות ולו' יהודה איצטריך דאמר אין גיד הנשה נוהג אלא בשל ימין: המיומנת שבירך. כלומר שהוא ימין: כאדם שחובק את חבירו כו'. כלומר ידו של שמאל מגעת לכף ירך ימין: טופלו לימינו כו'. כלומר ל) והוא עשק כשבא לקראתו טופלו לימינו והוא ירך ימינו כנגד יד ימינו ונשקו בו: כתלמיד חכם נדמה לו. והלך יעקב לשמאל רבו והיה ימין ירכו ירכו של יעקב בצד שמאלו ונשקו המלאך ביד שמאלו בימין ירכו של יעקב: שנשה ממקומו. כלומר הגיד נשה ממקומו: כמאן דאמר גיד הנשה נאסר לבני נח. כלומר כו' יהודה דמתני' עד עלות השחר מכאן לתלמיד חכם. כלומר בלילה שלט בו ביום לא שלט בו:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com